

Godišnji izvještaj o radu za 2018. godinu Baze za radničku inicijativu i demokratizaciju

O nama:

Baza za radničku inicijativu i demokratizaciju (BRID) nastala je 2012. godine i bavi se zaštitom radničkih prava te promicanjem demokratskog procesa odlučivanja i ekonomske demokracije među radnicima. Glavni programi udruge su:

1. Obrazovanje i izgradnja kapaciteta
2. Istraživanje i proizvodnja znanja
3. Umrežavanje i javno djelovanje
4. Proizvodnja medijskog sadržaja

U 2018. godini na realizaciji programa u udruzi su bile zaposlene četiri osobe, od čega jedna na nepuno radno vrijeme, a aktivnosti udruge velikim su dijelom obavljali suradnici i volonteri. Udruga trenutno broji 28 članica, 16 partnera te veliki broj suradnika i volontera koji su angažirani na velikom broju aktivnosti koje udruga provodi.

1. Obrazovanje i izgradnja kapaciteta

Program se sastoji od provedbe obrazovnih formata čiji je cilj povećati znanje i kapacitete za djelovanje sindikata, udruga, zadruga, ali i šire javnosti, u polju radničkih i socijalnih prava te demokracije - s naglaskom na ekonomsku demokraciju i upravljanja javnim dobrima. U 2018. godini održali smo dvije sesije petog izdanja Ženske sindikalne škole usmjerene na feminizam, radnički pokret, društvenu reprodukciju, tržište rada i sindikalnu povezanost te odnos između radničkog pokreta i feminizma kao i specifičnosti organiziranja ženskih sindikata. Kroz dvije sesije škole prošlo je 20 polaznica.

Također, i ove godine održali smo kolegij Ekonomska nejednakost i radnička prava u sklopu Mirovnih studija. Kolegij je pohađalo 15 polaznica koje smo kroz šest susreta upoznali s osnovama sindikalnog organiziranja, klasne analize, ekonomske demokracije i ulogom socijalne države. Osim samog kolegija, unutar studija smo mentorirali istraživačku grupu koja je za svoj obvezni završni rad provela istraživanje značajki djelovanja sindikata u obrazovnom sektoru.

Kroz Centar za razvoj radničke participacije (CRRP) kojem je BRID jedan od tri suosnivača, zajedno s Regionalnim industrijskim sindikatom i Zadrugom za dobru ekonomiju nastavili smo s organizacijom sindikalnih radionica i edukacija o radničkom samoupravljanju, te organizirali sindikalnu školu za trideset sindikalista i sindikalistkinja s temom povezivanja sindikata iz sektora prometa i logistike. Ponosni smo što je kroz taj proces došlo do učlanjenja Nezavisnog cestarskog sindikata u CRRP.

2. Istraživanje i proizvodnja znanja

Cilj ovog programa je stvoriti sustavna znanja u sferi radnih i socijalnih politika, kao i znanja važna za razumijevanje suvremenog radničkog pokreta. Tokom 2018. u BRID-u su djelovale sljedeće istraživačke grupe: grupa za zdravstvo, grupa za Hrvatske željeznice, grupa za Borovo, grupa za istraživanje arhiva radničkih borbi te grupa za ekonomsku demokraciju.

Grupa za zdravstvo nastavila je istraživati reforme zdravstvene zaštite i dostupnost zdravstvene skrbi u Hrvatskoj. Naglasak je na istraživanju glavnih promjena u zdravstvenom sustavu u posljednjih 28 godina. Slijedeći tu ideju, grupa je nastavila s analizom arhivskih i knjižničnih podataka za navedeni period. Također, počeli su raditi na prikupljanju i analiziranju materijala o povijesti djelovanja medicinskih sestara u Hrvatskoj te su objavili nekoliko tekstova kako na portalu Radnička prava tako i u drugim medijima o raznim pitanjima kao što su školovanje i obrazovanje medicinskih sestara. Aktivnosti skupine također su doprinijele povećanju opće vidljivosti organizacije, pa su kao njezini članovi bili zamoljeni da održe prezentaciju o temama zdravstvene zaštite na Sajmu zdravlja u Karlovcu povodom održavanja Svjetskog dana zdravlja. Što se tiče međunarodnih aktivnosti grupe, sudjelovali su u pripremi i provedbi programa "WHO Watch" u Ženevi, u organizaciji Pokreta za zdravlje ljudi te na Četvrtoj skupštini za zdravlje ljudi koju je organizirao Pokret za javno zdravlje u Dhaki u Bangladešu. Skupina je doprinijela objavljivanju knjižice "Borba za zdravlje: Emancipacijski pristup u doba neoliberalne globalizacije", koju je objavio ured Rosa Luxembourg Stiftung Brussels. Tijekom 2018. grupa je organizirala tri radionice u suradnji s Pokretom za ljudsko zdravlje i Školom javnog zdravlja "Andrija Štampar". Grupa je objavila i nekoliko intervjua i tekstova na portalu Radnička prava, kao što su: tekstovi pod nazivom „Hrvatski liječnički sindikat – Jučer, danas, sutra“ u studenom, „Bijeli štrajk za privatizaciju primarne zdravstvene zaštite“ u lipnju, „Udruživanje u sestrinskoj struci“, „Od liječničkih pomoćnica do samostalne struke – pregled profesionalizacije sestrinstva“, „Aktivizam i istraživački rad u zdravstvu“.

Grupa HŽ nastavila je istraživati željezničke štrajkove i organiziranje radnika u Hrvatskim željeznicama u razdoblju od 1989. do 1997. godine. U posljednje četiri godine izradili su arhiv novinskih članaka o borbi radnika na Hrvatskim željeznicama, također su proveli nekoliko intervjua s neposrednim sudionicima događaja. Cilj za 2018. bio je dobiti dublji uvid u zbivanja u razdoblju od 1989. do 1992. godine vezana uz rad željezničkih sindikata koje su otkrili kao najznačajnije. Objavljen je intervju u dva dijela s Nenadom Mrganom, dugogodišnjim predsjednikom Sindikata strojovođa Hrvatske te tekst istraživanja o tome kako su štrajkaške aktivnosti iz Zagreba utjecale na željezničke radnike u drugim hrvatskim regijama, „Odjeci štrajkova strojovođa 1989. i 1990. godine u željezničkim središtima izvan Zagreba.

Grupa za Borovo je nastavila analizu arhivske građe (uglavnom dnevnih novina) i intervjua (provedenih tijekom 2014.-2016.) za konačnu brošuru. Brošura se temelji na istraživačkom projektu - Kontinuitet društvenih sukoba 1988-1991: "Borovo", a tijekom ove godine grupa se redovito sastajala kako bi razvila koncept i sadržaj knjige. Bilo je nekoliko sastanaka s dizajnerskim timom, o dizajnu knjiga i budućim planovima za web stranicu. Uz rad na brošuri, dio pod nazivom "Radnici u ratu: Radni štrajkovi i nacionalistička politika oko 1990." objavljen je u izdanju Instituta za etnologiju i folkloristiku iz Zagreba. Također, grupa je sudjelovala na konferenciji Radnici izvan socijalističkog slavljenja i postsocijalističkog odricanja: „Nove perspektive istorijske povijesti rada“ koja je održana na Bečkom sveučilištu. Od listopada 2017. grupa je također sudjelovala na projektu pod radnim nazivom Pertey/Beyond. Ovaj projekt uključuje izložbu i publikaciju koja ima za cilj ponuditi nove poglede na raspad socijalističke Jugoslavije i paralelni proces obnove kapitalizma iz lijeve perspektive. Objavljena je publikacija "Gradili smo gradove za vas - izložbu o proturječnostima jugoslavenskog socijalizma", za koju je grupa podnijela prilog pod naslovom "Rad, klasa, nacija: Štrajkovi radnika u Hrvatskoj 1990."

Grupa za arhiv je u 2018. godini objavila je online izdanje Arhiva radničkih borbi – koncipiranog kao suvremeni istraživački alat koji će pomoći u istraživanju tranzicijskog perioda u Hrvatskoj. U sakupljanju arhivskog materijala, programiranju i vizualnom oblikovanju sudjelovali su članice i članovi Brid-a: Nikolina Rajković, Katarina Jaklin, Josip Jagić, Igor Livada, Branimir Šloser i Katerina Duda. Arhiv objedinjuje novinske članke (Novi list, Feral Tribune, Večernji list itd.) koji donose

informacije o različitim oblicima radničkog organiziranja i otpora tijekom tranzicije. Radničke akcije i članke objedinjene unutar arhiva moguće je pretraživati prema ključnim kategorijama putem digitalne tražilice.

U sklopu CRRP-ovog projekta transformacije vlasničke strukture poduzeća ITAS naša je grupa za ekonomsku demokraciju u suradnji s kolegama iz Regionalnog industrijskog sindikata i Zadruga za dobru ekonomiju kao i Zadruga za etično financiranje izradila stručnu studiju mogućnosti vlasničke transformacije poduzeća.

U 2018. godini nastavili smo s formatom istraživačkog seminara čiji je cilj razmjena znanja i povezivanje različitih BRID-ovih istraživačkih grupa, ali i prezentacija tematski zanimljivog istraživačkog rada vanjskih istraživača. Istraživačke seminare ove godine imali smo na temu radničkog organiziranja u tvornici ITAS iz Ivanca, rada u kulturi, industrijskog naslijeđa i kolektivne memorije grada na primjeru sinjske Dalmatinke te izazova i dosega sindikalnog organiziranja u Hrvatskoj.

3. Umrežavanje i javno djelovanje

Program uključuje suradnju sa sindikatima, udrugama, zadrugama, društvenim poduzećima, ali i drugim akterima poput građanskih inicijativa, s ciljem promicanja solidarnosti i pozitivne društvene promjene.

U siječnju je naša članica Ana Vračar sudjelovala na tribini o zdravstvenom sustavu pod nazivom „Zašto je zdravstvo bolesno i kako do zdravijeg zdravstvenog sustava“. Govorilo se o problemima kao što su nedovoljna demokratičnost zdravstvenog sustava i što je moguće u organizacijskom smislu učiniti kako bi ishodi zdravstvenog sustava bili bolji odnosno sustav učinkovitiji i dostupniji. Uz Anu Vračar govorila je i Ana Bobinac koja se bavi ekonomikom zdravstva. Moderirao je Hrvoje Štefan, a tribini je održana 30. siječnja u riječkoj knjižari Ribook u organizaciji Radničke fronte Rijeka.

Sudjelovali smo na skupu potpore Sindikatu dizaličara Luke Koper povodom pritiska uprave na rad sindikata i prijetnji otkazom članu sindikata Mladenu Jovičiću. Skup je održan 30. siječnja u Kopru u organizaciji Civilne fronte Vstala Primorska – vstani Slovenija.

Naš suradnik Miloš Vlaisavljević predstavljao je BRID na Forumu zadruga održanom u Budimpešti od 24. – 25. ožujka u organizaciji Golya Cooperative and Social Centar.

Mario Kikaš sudjelovao je 28. ožujka, uz Lanu Barić i Zrinku Užbinec na tribini “Kako se sindikalno organizirati u kulturi”? Tribina je održana u sklopu programa Politički leksikon što je inicijativa profesora i studenata ADU-a koja u obliku javnih tribina nastoji otvoriti ključna pitanja umjetničkog rada i općenito pozicije umjetnosti i kulture u društvu.

Nastavili smo s razgovorima s predstavnicima Franjevačkog svjetovnog reda oko mogućih područja suradnje. Sudjelovali smo na skupu podrške Sindikatu radnika u rudarstvu i energetici u Velenju koji su 17. travnja održali štrajk upozorenja zbog prevelikog radnog opterećenja i lošeg planiranja radnog procesa te ograničavanja sindikalnog rada SDRES-a od strane uprave Rudnika Velenje.

Također, u travnju smo u suradnji s Institutom za političku ekologiju u MM centru u Zagrebu organizirala promociju petog izdanja Global Health Watch. Na promociji su govorili Chiara Bodini, liječnica i aktivistica, ujedno regionalna koordinatorica People’s Health Movement za Europu te

Vedran Horvat, izvršni direktor IPA-e. U raspravi se otvorilo pitanje demokratizacije upravljanja javnim dobrima te važnosti izgradnje širokih i inkluzivnih pokreta za obranu javnih dobara.

CRRP i BRID su organizirali predavanje Boba Cannella, jednog od osnivača radničke zadruge Suma Wholefoods iz Velike Britanije te konzultanta u Cooperative Business Consultants gdje radi kao savjetnik radničkih i drugih zadruga na pitanjima upravljanja i organizacije. Cannell je govorio o odnosu sindikata i radničkih zadruga, fokusirajući se na primjere iz prakse u Velikoj Britaniji.

Marina Ivandić je 13. svibnja u sklopu otvaranja 11. Subversive festivala moderirala panel na kojem su sudjelovali redateljica Morag Livingstone, teoretičarka Nina Power i sindikalist David Condliffe, a Bojan Nonković je sudjelovao na panelu Radničko i partijsko udruživanje održanom na Subversive festivalu 16. svibnja.

Naša članica Marina Ivandić je 15. lipnja u sklopu konferencije Dobra ekonomija govorila o ekonomskoj demokraciji u Hrvatskoj.

Sredinom srpnja smo potpisali ugovor o suradnji s Pravnom klinikom Pravnog fakulteta u Zagrebu. Naši članovi Ana Vračar i Bojan Nonković sudjelovali su od 13. do 16. rujna u Berlinu na konferenciji Woche der Zukunft održavši izlaganje o terenskom radu i uključivanju ljudi u aktivnosti kroz terenski rad. Ana Vračar je u sklopu spomenute konferencije sudjelovala i na mini školi Organizing for a left Hegemony u organizaciji Rosa Luxemburg Stiftung, a zamišljene kao nastavak prošlogodišnje ljetne škole u Madridu.

Tina Tešija, Marija Čačić, Ana Vračar i Marina Ivandić sudjelovale su od 30. rujna do 4. listopada na školi Feminist Class Politics u Beogradu. Tina Tešija i Jelena Miloš sudjelovale su u radionici o radu sa sindikatima, sindikalnom radu i feminizmu, Marija Čačić govorila je o neplaćenom radu i borbi za reproduktivna prava, a Ana Vračar i Astrid Maljković Pleše su pripremale radionicu o organiziranju u sektoru njege/sestrinstva.

BRID je u suradnji s Mrežom mladih Hrvatske (MMH) te Sekcijom mladih Saveza samostalnih sindikata Hrvatske (Sekcije mladih SSSH), organizirao u studenom javnu tribinu o utjecaju radnog zakonodavstva, posebice posljednjih ekstenzivnih izmjena Zakona o radu iz 2014. godine na položaj mladih radnika i radnica. Tribina se održala u Radničkom domu Zagreb, pritom je Jakov Kolak prezentirao dio rezultata Erasmus+ projekta "Mladi PoZor" kojeg je provodio BRID u suradnji s MMH-a.

Ana Vračar je 10. prosinca, uz Ivana Blaževića iz KLJP-a, Saru Lalić iz CMS-a, Svjetlanu Knežević iz Babe-a i Željku Leljak Gracin iz ZA, sudjelovala na konferenciji za medije povodom 70. godišnjice usvajanja Opće deklaracije o ljudskim pravima. CRRP je od 17. do 19. prosinca u Mariji Bistrici održao Koordinacijski sastanak sindikata iz sektora prometa i logistike.

4. Proizvodnja medijskog sadržaja

Program služi kako bi se informirala uža (sindikati, udruge, zadruge), ali i šira javnost o temama iz područja rada, socijalnih prava i demokracije. BRID trenutno koristi dva medijska formata: internetski portal Radnička prava i vlastitu video- produkciju.

Portal Radnička prava i u 2018. je redovito najavljivao događanja, prevodio i prenosio tekstove, ali i proizvodio vlastiti sadržaj. Od vlastite produkcije portala možemo izdvojiti tekstove:

Nikole Zdunića, „Nedosanjani stan“- o neodgovarajućim politikama stanovanja u Hrvatskoj. Krenula je i nova rubrika „Radna strana mjeseca“ u kojoj je Jakov Kolak na mjesečnoj bazi pokrivaio aktualne teme iz svijeta rada. Također, Tea Radović počela je pratiti vijesti iz svijeta koje se ponajprije tiču obrazovnog sektora i štrajkova prosvjetnih radnika u SAD-u. Jovica Lončar napisao je tekst „Bio jednom doprinos solidarnosti“, Suzana Artuković pisala je o detaljima događaja zabrane štrajka u „Croatia Airlinesu“, Johan Hima pisao je o radničkim fondovima kao švedskom putu u socijalizam, a Nikola Buković pisao je o dualnom obrazovanju. Damir Martinović i Iva Miloš pisali su o stanju u hitnim službama.

Radnička prava su 2018. donijela i brojne razgovore, a neki od njih su: s članicama i aktivisticama francuskog sindikata STRASS (Sindikata seksualnog rada), Ana Vračar razgovarala je s njima o organiziranju radnika u industriji seksa. Lina Gonan i Martina Domladovac razgovarale su s Nenadom Mrganom koji je od 1992. godine na čelu sindikata Strojovođa Hrvatske. Petra Ivšić i Jovica Lončar razgovarali su sa slovenskim aktivistom i sindikalistom Jakobom Gašpirom o metodama radničkog organiziranja te problemima s kojima se susreće kao predsjednik mladih, najvećeg slovenskog granskog sindikata.

Video grupa je ove godine objavila priloge o štrajku radnika brodogradilišta Uljanik - „Ne damo Uljanik“, o mirovinskoj reformi - „U(ne)mirovljeni“, o privatizaciji Petrokemije – „Plin kao sudbina – radničke borbe u Petrokemiji“, „Novinar - riječi su moja igračka“, o hitnoj službi – „Hitna je bitna“. U suradnji s Mrežom mladih Hrvatske u sklopu projekta „PoZor“ snimljen je prilog „Mladi ne vjeruju u sindikalni rad“.

Udruga je u 2018. godini komunicirala preko Facebook stranice, portala Radnickaprava.org i službene web stranice udruge (www.brid.coop), kao i putem redovitog newslettera. Pored toga, redovita komunikacija odvijala se tijekom provođenja programskih aktivnosti poput terenskih posjeta, tribina, javnih događaja itd.

U 2018. godini Bazu za radničku inicijativu i demokratizaciju financijski su podržali: ● Europska unija putem instrumenta IPA ● Zaklada za razvoj civilnog društva ● Rosa Luxemburg Stiftung SouthEast Europe.

Pored toga, udruga se financirala prihodima od vlastite proizvodnje (proizvodnja video priloga) te prihodima od članarina i donacija.